

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ
з навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право (право)

за темою – «Предмет бухгалтерського обліку»

Суми 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 08.07.2024 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін
Протокол від 25.06.2024 № 23

Розробник:

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат економічних наук Парфентій Л.А.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування Навчально-наукового інституту бізнесу, економіки та менеджменту Сумського державного університету, кандидат економічних наук, доцент Кравченко О.В.
2. Завідувач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент Панасюк О.В.

План лекції

1. Завдання та функції бухгалтерського обліку.
2. Об'єкти та предмет бухгалтерського обліку.
3. Господарські засоби, їх характеристика і класифікація.
4. Загальна характеристика господарських процесів.
5. Метод бухгалтерського обліку.

Рекомендована література:

Нормативна

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

Основна

2. Базась М. Ф. Теоретико-методологічні засади судово-бухгалтерської експертизи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : МАУП, 2007. 488 с.
3. Бандурка А.М. Судебная бухгалтерия : учебное пособие / А.М. Бандурка и др. Харьков : ООО „Изд-во „ТИТУЛ”, 2007. 468 с.
4. Береза Н. Правові основи призначення і проведення судово-бухгалтерської експертизи в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 2. С. 127-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2016_2_26.
5. Білуха М. Т. Судово-бухгалтерська експертиза : підручник. К. : Видавнича компанія «Воля». 2004. 656 с.
6. Глібко В.М., Буцан О.П. Судова бухгалтерія : підручник. К. : Хрінком Інтер, 2007. 224 с.
7. Грабова Н.М., Кривоносов Ю.Г. Облік основних операцій в бухгалтерських проводках : навч. посіб. [3-є вид., доп]. К. : А.С.К., 2006. 416 с.
8. Гудзь Н. В., Денчук П. Н., Романів Р. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : ЦУЛ, 2016. 424 с.
9. Камлик М.І. Судова бухгалтерія. К. : Атіка, 2003. 592 с.
10. Мельник Н. Г., Михайлишин Н. П. Бухгалтерський облік у системі заходів боротьби з корупцією. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. С. 844-848.
11. Нестеренко А. С. Судова бухгалтерія : навч. посіб. / А. С. Нестеренко, С. В. Березовська ; Міжнар. гуманітар. ун-т. Одеса : Фенікс, 2016. 353 с.
12. Писарчук О. В. Особливості організації бухгалтерського обліку підприємств в контексті змін закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні". *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 1016-1020.
13. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. К. : Нац. техн. ун-т Укр. "Київський політехн. ін-т ім. І. Сікорського", 2017. 247 с.
14. Стельмахук А.М., Смоленюк П.С. Бухгалтерський облік : Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 528 с.

15. Харченко С. І. Бухгалтерський облік виконання бюджетів : монографія. Кн.2. К. : Кондор, 2016. 544 с.
16. Шаманська В.М., Шаманська С.О., Головка І.В. Судова бухгалтерія : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2008. 454 с.

Додаткова

17. Горай О. С. Бухгалтерський облік зобов'язань та активів, що втрачено або пошкоджено в результаті бойових дій та окупації державних територій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 2. С. 69-77.
18. Євдокимов В. В., Самчик М. Ю. Бухгалтерський облік витрат на ремонт власних основних засобів. *Ефективна економіка*. 2016. № 11.
19. Іванюта О. В., Самчук К. І. Бухгалтерський облік формування загальновиробничих витрат цехів основного виробництва великих промислових підприємств машинобудівної галузі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 54-64.
20. Ізмайлов Я. Бухгалтерський облік нарахування та використання ресурсів на інвестиційно-інноваційний розвиток підприємства. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. № 1. С. 6-20.
21. Ізмайлов Я. Бухгалтерський облік проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт підприємств. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 10. С. 9-22.
22. Максименко І. Я., Ганноцька К. С. Особливості обліку орендних операцій: бухгалтерський та податковий аспекти. *Економіка та держава*. 2019. № 11.
23. Матюха В. І., Мисака Г. В. Бухгалтерський облік розрахунків підприємства за товарними операціями. *Молодий вчений*. 2018. № 1. С. 933-936.
24. Мервенецька В. Організаційна культура та бухгалтерський облік вітчизняних підприємств. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 9. С. 26-35.
25. Морозовська Г. Бухгалтерський облік неприбуткових організацій: приклади операцій. *Все про бухгалтерський облік*. 2017. № 2 (спецвипуск). С. 23-38.
26. Поникаров В.Д. Судебно-бухгалтерская экспертиза : учебное пособие / В.Д. Поникаров и др. Харьков : Арсис, 2002. 240 с.
27. Романів Є. М., Дида О. В. Бухгалтерський облік і оподаткування неприбуткових організацій: особливості та порядок проведення в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 1290-1294.
28. Сторожук Н. Судово-бухгалтерська експертиза: критичний огляд нормативно-правового регулювання, методології та організації. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2009. № 6. С.43-49.
29. Чумаченко М., Белоусова І. Дискусійні проблеми обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. № 10. С. 3-7.

Текст лекції

1. Завдання та функції бухгалтерського обліку

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та об'єктивної інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються на таких основних принципах:

1) обачність - застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

2) повне висвітлення - фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

3) автономність - кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства;

4) послідовність - постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності;

5) безперервність - оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі;

6) нарахування та відповідність доходів і витрат - для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівнювати доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів;

7) превалювання сутності над формою - операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми;

8) історична (фактична) собівартість - пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;

9) єдиний грошовий вимірник - вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці;

10) періодичність - можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності.

Підприємства ведуть бухгалтерський облік і складають фінансову звітність у грошовій одиниці України.

Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюється з метою: створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів; удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється Міністерством фінансів України, яке затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банках встановлюється Національним банком України відповідно до вищезазначеного Закону та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності про виконання бюджетів та госпрозрахункових операцій бюджетних установ встановлюється Державним казначейством України відповідно до законодавства.

До бухгалтерського обліку пред'являються свої вимоги і задачі.

- збір і обробка інформації про господарську діяльність підприємства;
- систематизація облікових даних з метою їх узагальнення про господарську діяльність підприємства;
- забезпечення необхідною обліковою інформацією для відмінного управління підприємством забезпечить збереження активів та раціонального використання матеріалів і фінансових ресурсів;
- співставність показників плану і обліку або єдність в методології планування і обліку;
- єдина система на всіх підприємствах галузі в значній мірі в усьому народному господарстві;
- своєчасне представлення необхідної для управління облікової інформації;
- всі господарські операції повинні обліковуватися в момент їх завершення;
- правдивість і точність обліку;
- облік повинен бути простим;
- економічність обліку.

Функції бухгалтерського обліку:

— інформаційна — забезпечує відображення фактичного стану господарської діяльності, тобто облік як система забезпечує необхідною інформацією всю сферу господарської діяльності підприємств;

— контрольна - забезпечує контроль за зберіганням і раціональним використанням господарської активів, капіталу, зобов'язаннями та господарською діяльністю;

– управлінська - забезпечує економічною інформацією для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, можливості активного впливу нахід господарських процесів;

– науково-пізнавальна;

– обліково-регулююча.

При виконанні контрольної функції використовується зовнішній і внутрішній контроль.

2. Об'єкти та предмет бухгалтерського обліку

Створений у процесі виробництва суспільний продукт підлягає розподілу. Частина його спрямовується на відтворення спожитих у процесі виробництва предметів праці (сировини, матеріалів, палива тощо), а також на відтворення засобів праці (основних засобів) шляхом повного їх відновлення. Друга частина суспільного продукту спрямовується для оплати праці робітників і службовців; на створення загально державних фондів споживання (у вигляді відрахувань до Пенсійного фонду, Фонду соціального страхування, сплати податків від прибутку та інших платежів до бюджету тощо); на створення фонду накопичення (прибутку підприємства). Розподіл суспільного продукту суворо контролюється за допомогою бухгалтерського обліку. В обліку відображаються затрати праці і винагорода, що належить кожному працівникові, контролюються розрахунки з бюджетом по податках та інших платежах, з Пенсійним фондом та Фондом соціального страхування по відрахуваннях, з фінансовими та іншими органами.

Отже, процес розподілу суспільного продукту і зобов'язання та розрахунки, що виникають при цьому, є об'єктом бухгалтерського обліку і належать до змісту його предмета.

Для забезпечення безперервності процесу виробництва створений суспільний продукт підлягає обміну (реалізації). Цей обмін здійснюється у формі купівлі-продажу. Обмін — це процес передачі суспільного продукту від виробника до споживача і є формою взаємозв'язку різних господарюючих суб'єктів. У процесі купівлі-продажу виникають певні витрати, пов'язані з транспортуванням, зберіганням, реалізацією тощо. Крім того, товарно-грошовий обіг зумовлює різні розрахункові взаємовідносини між постачальниками, покупцями, банками по кредитах, з бюджетом та ін.

Предметом бухгалтерського обліку є економічні процеси, які супроводжуються змінами в складі господарських активів (засобів) і джерел їх утворення підприємств, організацій та установ у процесі розширеного відтворення.

Або можна зробити таке визначення: предметом бухобліку є окремі сторони багатогранного процесу розширеного відтворення: господарські факти, явища і процеси (операції), що зумовлюють рух активів, а також джерел їх утворення - пасивів. Предмет бухгалтерського обліку охоплює весь процес відтворення - тобто виробництво, розподіл, обіг та споживання.

Таким чином, предмет бухгалтерського обліку вивчає стан і використання активів підприємства в процесі господарської діяльності та джерел їх утворення-активів.

3. Господарські засоби, їх характеристика і класифікація

Для управління діяльністю підприємства необхідно знати, якими господарськими засобами активами) воно розпоряджається, де ці засоби розміщені, як вони функціонують процесі діяльності, а також за рахунок яких джерел вони утворилися і для чого призначені.

Згідно міжнародних стандартів під активами розуміють ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до економічних вигод у майбутньому (тобто активи - це ресурси підприємства, які мають активно працювати і давати прибуток).

Господарські засоби підприємства прийнято групувати:

- за функціональною участю в процесі діяльності;
- за джерелами їх утворення і цільовим призначенням.

За функціональною участю в процесі діяльності господарські засоби (ресурси) підприємств а поділяються на необоротні та оборотні активи.

До необоротних активів відносяться:

- основні засоби - матеріальні активи, які функціонують у натуральній формі як у сфері матеріального виробництва, так і в невиробничій сфері протягом тривалого часу (більше одного року);

- нематеріальні активи - необоротні довгострокові активи, які не мають матеріальної форми, але мають вартість і можуть приносити підприємству у дохід. До них належить вартість придбаних підприємством прав на користування природними ресурсами, промисловими зразками, товарними знаками, об'єктами інтелектуальної власності і т.д.

- незавершене будівництво;

- довгострокові фінансові інвестиції - фінансові вкладення в цінні папери (акції, облігації) інших підприємств на період більше 1 року з метою одержання доходів(дивідендів, відсотків), збільшення власного капіталу та інших вигод для підприємства;

- інші необоротні активи - зокрема, довгострокова дебіторська заборгованість юридичних та фізичних осіб, отримання якої очікується підприємством після 12 місяців з дати балансу та ін.

Оборотними називають засоби, які використовуються підприємством повністю в одному виробничому циклі і при цьому змінюють свою первинну форму.

До оборотних засобів відносять:

- грошові кошти в касі та на рахунках в банках, якщо вони можуть бути вільно використані для поточних операцій, (заблоковані на рахунках кошти. Заморожені в іноземних банках до оборотних активів не відносять)

- короткострокові фінансові інвестиції - включаються до складу оборотних активів за умови, якщо вони є ринковими (тобто існує активний ринок, який дає змогу встановлювати їх ринкову вартість), і як очікується, будуть реалізовані протягом строку, що не перевищує 1 рік;

- дебіторська заборгованість - пов'язана з реалізацією продукції(товарів, робіт, послуг), належить до оборотних активів, якщо, як очікується, буде погашена протягом операційного циклу;

- запаси - виробничі запаси (сировини, матеріали, паливо, запасні частини, насіння, корми), запаси готової продукції, товарів, тварини на відгодівлі та вирощуванні, малоцінні та швидко зношувані предмети, терміном служби до 1 року.

Витрати майбутніх періодів, тобто витрати, які мали місце в поточному або попередніх періодах, але відносяться до наступних звітних періодів (наприклад, витрати на освоєння нових видів продукції, оплачена наперед орендна плата, переплата періодичних видань) можуть відноситися як до складу оборотних, так і до складу необоротних активів.

Джерела формування господарських засобів підприємства поділяються на дві групи:

- джерела власних засобів;

- джерела залучених (позикових) засобів.

До джерел власних засобів належать: власний капітал, забезпечення зобов'язань, нерозподілений прибуток, цільове фінансування і цільові надходження.

1. До власного капіталу належать: статутний капітал, пайовий капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток.

2. Доходи майбутніх періодів (Забезпечення майбутніх витрат) доход и, отримані протягом поточного або попередніх звітних періодів, які належать до майбутніх звітних періодів (одержана в рахунок майбутніх періодів орендна плата від орендарів, суми наступної оплати відпусток (включаючи відрахування на соц. страхування), щорічна винагорода за вислугу років, оплата предметів прокату, витрати на спорудження тимчасових будинків і споруд, виробничі витрати на підготовчі роботи в сезонних галузях промисловості).

3. Цільове фінансування і цільові надходження - це кошти, отримані для здійснення заходів цільового призначення (асигнування з бюджету та позабюджетних коштів, цільові внески фізичних та юридичних осіб, отримання гуманітарної допомоги тощо)

4. Нерозподілений прибуток - це прибуток звітного року від реалізації продукції. Прибуток утворюється з доходів від реалізації за вирахуванням повної собівартості продукції. Як правило нерозподілений прибуток минулих років використовується на поповнення резервного капіталу, на збільшення статутного капіталу.

До джерел залучених (позикових) коштів належать зобов'язання по розрахунках, які виникають у підприємства в процесі господарської діяльності і є тимчасовим джерелом утворення певної частини ресурсів (активів) підприємства.

Під зобов'язаннями розуміють заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Зобов'язання поділяються на: довгострокові та поточні.

До довгострокових зобов'язань належать:

- довгострокові кредити банків заборгованість підприємства банкам по отриманих від них кредитах, строк погашення яких не припадає на звітний період;
- інші довгострокові фінансові зобов'язання - сума довгострокової заборгованості підприємства щодо зобов'язання із залученням позикових коштів(крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки ;
- інші довгострокові зобов'язання - заборгованість по довгострокових векселях, по фінансовій оренді, відстрочених податкових зобов'язаннях тощо.

До складу поточних зобов'язань належать зобов'язання, що підлягають погашенню протягом операційного циклу або протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу. До таких зобов'язань належать:

- короткострокові кредити банків - сума поточних зобов'язань перед банками за отримані від них короткострокові кредити;
- кредиторська заборгованість за товари роботи і послуги - сума заборгованості постачальникам і підрядчикам за одержані матеріальні цінності та надані послуги ;
- поточні зобов'язання по рахунках з бюджетом та позабюджетних платежах ,інші поточні зобов'язання.

4. Загальна характеристика господарських процесів

Основним призначенням підприємств сфери матеріального виробництва є виробництво готової продукції, товарів тощо. Тому для забезпечення безперебійного виробництва повинні здійснюватися процеси постачання необхідними засобами виробництва і реалізації (збуту) виробленої продукції, товарів, робіт і послуг. Всі ці процеси (постачання, виробництво та реалізація) взаємопов'язані і взаємозумовлені, постійно змінюють один одного, внаслідок чого відбувається безперервний кругообіг господарських активів (засобів).

Бухгалтерський облік, відображуючи господарські операції підприємства, забезпечує спостереження і контроль за господарськими процесами .

Господарська операція — дія або подія, яка викликає зміни в структурі активів та зобов'язань і власному капіталі підприємства.

Господарська діяльність підприємств постійно супроводжується процесом постачання (заготівлі). Як результат цього процесу. Відбуваються господарські операції, пов'язані із забезпеченням Підприємства виробничими запасами , основними засобами, сировиною тощо.

Об'єктами бухгалтерського обліку в процесі постачання є витрати на придбання, транспортування, навантаження та розвантаження придбаних засобів виробництва (оборотних та необоротних активів), а також розрахунки з постачальниками. Процес виробництва — основний процес, який супроводжується створенням продуктів праці (продукції, товарів тощо). У

процесі виробництва використовуються: необоротні активи (у формі їх амортизації — зносу), оборотні активи (сировина, матеріали, посадковий матеріал та інші виробничі запаси), а також жива праця у формі нарахованої оплати праці.

Об'єктами бухгалтерського обліку процесу виробництва є: витрати на виробництво продукції, визначення обсягу виробленої продукції та її собівартості.

Заключним етапом є процес реалізації. Вироблена продукція, крім тієї частини, яка залишається на внутрішньо господарські потреби, підлягає продажу (тобто реалізації). Як результат реалізації підприємство одержує від покупців кошти, але, як правило, у більшому розмірі, ніж собівартість продукції (повна собівартість реалізованої продукції = собівартість + позавиробничі витрати, пов'язані з реалізацією продукції). Різниця між виручкою за реалізовану продукцію та її повною собівартістю становить фінансовий результат цього процесу — прибуток.

Об'єктами бухгалтерського обліку процесу реалізації є обсяг реалізованої продукції в натуральному та грошовому виразі, повна її собівартість, розрахунки, які виникли під час реалізації, та фінансові результати цього процесу.

Отже, бухгалтерський облік відображує безперервну зміну господарських активів, тобто їх кругообіг.

У процесі постачання господарські активи з грошової форми переходять у товарну, тобто набувають форми засобів виробництва; у процесі виробництва використовуються необоротні та оборотні активи і жива праця. Створюється новий продукт, роботи чи послуги; у процесі реалізації готова продукція, товари, роботи, послуги тощо набувають грошової форми, але вже у збільшеному розмірі — на суму прибутку.

5. Метод бухгалтерського обліку

Метод бухгалтерського обліку становить сукупність прийомів і способів, які відображають стан та рух господарських засобів і їх джерел в процесі господарської діяльності підприємств.

Метод бухгалтерського обліку складається з таких основних елементів: документації, інвентаризації, оцінки, калькуляції (обчислення собівартості), системи рахунків, подвійного запису, бухгалтерського балансу і звітності.

Метод бухгалтерського обліку становить сукупність прийомів і способів, які відображають стан та рух господарських засобів і їх джерел в процесі господарської діяльності підприємств. Метод бухгалтерського обліку складається з таких основних елементів: документації, інвентаризації, оцінки, калькуляції (обчислення собівартості), системи рахунків, подвійного запису, бухгалтерського балансу і звітності.

- інвентаризація - це спосіб періодичної перевірки даних бухгалтерського обліку з фактичною наявністю засобів підприємства. При цьому виявляють надлишки або недостачі господарських засобів, а також здійснюють контроль за їх збереженням і використанням.

- оцінка - це спосіб грошового вимірювання господарських засобів і джерел їх утворення, господарських процесів та їх результатів. За допомогою оцінки натуральні і трудові показники переводять у грошові. Це дає змогу підприємству визначити загальний обсяг основних і оборотних засобів.

- калькуляція - це латинський термін, що означає «набирати» (обчислення собівартості) для управління господарськими процесами необхідний суворий контроль за всіма матеріалами, трудовими і фінансовими витратами. При цьому необхідно визначити не тільки загальний розмір кожного виду витрат, а й суму їх по кожному конкретному об'єкту, тобто визначити собівартість облікових операцій.

- система рахунків - спосіб систематизації та поточного відображення стану та руху господарських засобів і їх джерел, господарських процесів і їх результатів для оперативного контролю за ними.

- спосіб подвійного запису (подвійного відображення) - це господарські операції, що безперервно здійснюються на підприємстві, спричиняють взаємопов'язані і взаємозумовлені зміни в розміщенні засобів і їх джерел. Господарські операції, що безперервно здійснюються на підприємстві обумовлюють взаємопов'язані і взаємозумовлені зміни в розміщенні господарських активів та їх джерел утворення. У зв'язку з цим виникає потреба відображати господарські операції в системі рахунків способом подвійного запису (подвійного відображення). Суть його полягає у взаємопов'язаному відображенні різних явищ (актів господарської діяльності), що виникають внаслідок проведення господарських операцій.

- бухгалтерський баланс - це спостереження і контроль за наявністю і використанням засобів виробництва й джерел їх утворення. Таке спостереження забезпечує застосування способу балансового узагальнення (бухгалтерського балансу), за допомогою якого періодично порівнюють сукупність засобів господарства в грошовому виміру з джерелами і цільовим їх призначенням ;

- звітність - це системи узагальнених і взаємопов'язаних показників діяльності підприємства за звітний період. Звітність завершує поточний облік і повністю зумовлена його даними.

При цьому, окремі елементи методу не виступають самостійно, ізольовано від інших, а навпаки, тісно взаємопов'язані між собою і становлять метод бухгалтерського обліку тільки у своїй єдності. Так, документація в бухгалтерському обліку служить способом первинного спостереження за господарськими операціями і є єдиною підставою для відображення їх в системі рахунків; узагальнення об'єктів обліку на рахунках зумовлює необхідність грошової оцінки; взаємозв'язок обліковуваних об'єктів вимагає їх подвійного запису на рахунках; за даними поточного обліку в системі рахунків складають баланс та інші форми звітності. Реальність показників обліку перевіряється й уточнюється за допомогою інвентаризації. Таке поєднання елементів методу бухгалтерського обліку забезпечує суцільне, безперервне і взаємопов'язане відображення

господарських операцій , а також одержання узагальненої інформації, необхідної для управління.

Отже, метод бухгалтерського обліку — це система способів, що забезпечують суцільне, безперервне і взаємопов'язане відображення і узагальнення у грошовій оцінці об'єктів обліку для контролю за збереженням господарських засобів і забезпечення інформацією, необхідною для управління.

За умов впровадження автоматизованих систем управління, використання сучасної високопродуктивної обчислювальної техніки всі елементи методу бухгалтерського обліку (рахунки, подвійний запис, оцінка, калькуляція, балансове узагальнення) зберігаються, проте відбуваються докорінні зміни в техніці збирання, реєстрації та опрацювання облікової інформації. Підвищення оперативності й аналітичності облікової інформації має велике значення для посилення стратегічних і регулюючих функцій управління.